

HUUMERIKOSASIOIDEN KIRJAAMINEN

SISÄASIAINMINISTERIÖ

Poliisiosasto

2007

SISÄLLYS

1. YLEISTÄ ILMOITUKSEN KIRJAAMISESTA.....	1
2. ILMOITUKSEN TIEDOT.....	2
2.1. RIKOS/TAPAHTUMA (TN).....	2
2.1.1. <i>Yksi vai useampi rikos.....</i>	2
2.1.2. <i>Huumausainerikosnimikkeet ja valtakunnalliset teon tarkenteet.....</i>	3
2.1.3. <i>Muita rikos- tai tapahtumanimikkeitä.....</i>	7
2.2. LUONNOLLINEN HENKILÖ (LH)/OIKEUSHENKILÖ (OH)	9
2.3. LUOKITTELUT (LU).....	9
2.3.1. <i>Jutun luokittelu.....</i>	9
2.3.1.1. <i>Alaluokittelut</i>	10
2.3.1.2. <i>Taloudelliset rikosseuraamukset.....</i>	11
2.3.2. <i>Tekotavan ja tekopaikan luokittelu</i>	12
2.4. <i>HUUME (HU)</i>	12
2.5. <i>ESINE (ES)</i>	12
2.6. <i>AJONEUVO (AJ)</i>	12
3. MUUT ILMOITUKSEEN LIITTYVÄT TIEDOT.....	13
3.1. TURVALLISUUSTIEDOT	13
4. PAKKOKEINOT	13
4.1. <i>PATJAAN KIRJATTAVAT PAKKOKEINOT (PA)</i>	13
4.1.1. <i>Takavarikko.....</i>	14
4.1.2. <i>Turvaamistoimet</i>	15
4.2. TELEKUUNTELU, TELEVALVONTA JA TEKNINEN TARKKAILU.....	15

Annettu
2.5.2007

Nro
SM-2004-02411/Ri-2

Voimassaoloaika
15.5.2007 - 14.5.2012

Säädöseruste
Laki poliisin hallinnosta 4 §

Kohderyhmät
Poliisi

Muuttaa/kumoaa
SM-2004-02411/Ri-2, 13.2.2006

1. YLEISTÄ ILMOITUKSEN KIRJAAMISESTA

Huumerikosasioita koskevien ilmoitusten kirjaamisessa noudatetaan sisäasiainministeriön ohjetta Tietojen kirjaaminen Poliisiasiaintietojärjestelmään (PATJA), SM-2004-02858/Ri-2.

Tämä ohje tarkentaa edellä mainittua kirjausohjetta huumerikostutkintaan liittyvien erityispiirteiden osalta. Ohjeessa käsitellään myös dopingrikoksia ja dopingaineita. Ohjeessa painotetaan niitä asioita, jotka kirjaamisessa tulee erityisesti ottaa huomioon erilaisten, mm. seurantaan ja laillisuusvalvontaan liittyvien ongelmien välttämiseksi.

Oikeusturvanäkökohtien ja laillisuusvalvonnan vuoksi on erityisen tärkeitä, että niin ilmoitus kuin pakkokeinot kirjataan viipymättä ja riittävällä tarkkuudella PATJA-järjestelmään sekä salaiset pakkokeinot SALPA-järjestelmään ja pidetään ne ajantasaisina tutkinnan edistymisen myötä.

Jutun salauksessa ja salauksen purkamisessa on noudatettava yllä mainitun kirjaamisohjeen periaatteita.

Huumerikosasiasta kirjataan rikos- eli R-ilmoitus. R-ilmoitus kirjataan myös löydettyistä, ns. isännättömistä huumeista.

Useita yksittäisiä rikoksia tai nimikkeitä käsittävässä tai useiden kuntien alueelle levittäytyvässä jutussa voidaan juttu selkeyden vuoksi jakaa useisiin ilmoituksiin ja pöytäkirjoihin. Juttukokonaisuuteen kuuluvat ilmoitukset liitetään toisiinsa PATJA:n Liittymiä-toiminnolla.

Jos kaksi tai useampia henkilöitä on tekijäkumppaneina samaan rikokseen, tekijäkumppaneille voidaan kirjata eri ilmoitukset, mikäli tämä on oikeusturvanäkökohtien, pakkokeinojen kirjaamisen ja jutun jatkokäsittelyn kannalta tarkoituksenmukaista.

2. ILMOITUKSEN TIEDOT

2.1. RIKOS/TAPAHTUMA (TN)

2.1.1. Yksi vai useampi rikos

Oikeuskäytännössä yhdeksi teoksi on katsottu huumausainerikokset, jotka ovat kohdistuneet samaan huume-erään. Tällainen teko kirjataan PATJA:an yhtenä tapausnimikkeenä.

Esimerkkejä:

Rikoslain 50 luvun lainvalmistelutöiden yhteydessä käytetty esimerkki:

- Henkilö tuonut maahan 1 kg amfetamiinia 1.3.1999 ja myynyt X:lle 100 g 5.3.1999, Y:lle 300 g 10.4.1999 ja Z:lle 597 g 10.6.1999 sekä käyttänyt itse 3 g 1.3.-10.6.1999
- Henkilöä on syytetty yhdestä törkeästä huumausainerikoksesta, ei erikseen maahantuonnista ja myynneistä, vaikka myynnitkin yksittäisinä tekoina olisivat mm. määrien puolesta törkeitä huumausainerikoksia.

KKO 1997:117

Törkeä huumausainerikos - Yksi vai useampi rikos

- A oli toiminut avunantajana huumausaineen luvattomassa maahan tuonnissa ja myöhemmin useita kertoja pitänyt hallussaan ja välittänyt osaa tästä huumausaine-erästä.
- Korkein oikeus katsoi samaan huumausaine-erään kohdistuvien tekojen muodostavan yhden törkeän huumausainerikoksen.

KKO 1999:89

Hampun viljely – törkeä huumausainerikos

- A oli toukokuun 1997 ja syyskuun 1997 välisenä aikana vuokraamallaan kiinteistöllä, jolle hän oli rakentanut 15 metriä pitkän, 3 metriä leveän ja harjan kohdalta 2 metriä korkean tuulettimilla ja lämmittimellä varustetun muovilla katetun kasvihuoneen, viljellyt Cannabis sativa -kasvia eli hampua käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena. A:n kasvattamista hampuista saatavan huumausaineen laskennallinen määrä on ollut yhteensä 19 kiloa 233 grammaa ja arvo lähes 730 000 markkaa. Tämän lisäksi A:n hallusta on tavattu kaksi grammaa hasista.
- Rikoksen kohteena on siten ollut suuri määrä huumausainetta ja rikoksella on tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä. Huumausainerikosta on tämän vuoksi ja, ottaen huomioon sen ammattimaisuus, myös kokonaisuutena arvostellen pidettävä törkeänä.

Yhtenä tapausnimikkeenä kirjataan myös teot, joiden yhteydessä henkilö pitää tapanaan hankkia viikoittain tai kuukausittain itselleen vähäisen määrän huumausainetta, joko samalta tai satunnaiselta tapaamaltaan myyjältä, ja käyttää hankkimansa aineen itse yhdellä tai useammalla eri kerralla.

Erityisesti muiden kuin törkeiden huumausainerikosten kyseessä ollen ajallinen ulottuvuus on merkittävä tekijä pohdittaessa sitä, kirjataanko tekokokonaisuus yhtenä vai useampana tapauksena.

Yhteen huumausainerikosnimikkeeseen liittyvien rikosten lukumäärä on aina 1. Saman rikosnimikkeen alle kuuluvat osateot ja niiden lukumäärä merkitään tapahtumakertoina Valtakunnalliset teontarkenteet –kentässä.

Edellä lainvalmistelutöiden yhteydessä käytetty esimerkkitapaus kirjattaisiin: järjestysnumero (järj.nro) 1022, törkeä huumausainerikos, lukumäärä 1, teontarkenteina:

- Myynti, välitys, luovutus tai muu..., lukumäärä 3
- Huumausaineen käyttö, lukumäärä (selvitetty käyttökertojen lukumäärä) (Huom. esimerkkitapaus on ajalta ennen huumausaineen käyttörikoksen voimaantuloa)

2.1.2. Huumausainerikosnimikkeet ja valtakunnalliset teon tarkenteet

Rikoslain 50 luvun mukaiset huumausainerikosnimikkeet (järjestysnumerot PATJA:n rikosnimikekoodiston mukaisesti):

- huumausaineen käyttörikos, jnro 1688
- huumausainerikos, jnro 1021
- törkeä huumausainerikos, jnro 1022
- huumausainerikoksen valmistelu, jnro 1023
- *huumausainerikoksen valmistelun yritys, jnro 1998*
- huumausainerikoksen edistäminen, jnro 1024
- *huumausainerikoksen edistämisen yritys, jnro 1999*
- *törkeä huumausainerikoksen edistäminen, jnro 2000*
- *törkeän huumausainerikoksen edistämisen yritys, jnro 2001*

Huumausaineen käyttörikos (rikoslaki 50 luku 2a §)

Huumausaineen käyttörikosta käsitellään yksityiskohtaisemmin ohjeessa Menettely huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa, SM-2006-03634/Ri-2, 18.12.2006.

Ohje pohjautuu seuraavaan valtakunnansyyttäjän ohjeeseen ja sen liitteisiin:

- *Yleinen ohje syyttäjille, Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksesta, VKS:2006:1, Dnro 34/31/06, 23.10.2006*
- *Liite 1, Kansanterveyslaitoksen teoreettinen lausunto huumausaineina pidettävien lääkkeiden luokittelusta huumausaineen käyttörikoksen sakkotaulukkoa varten, 11.3.2002*
- *Liite 2, Taulukko rangaistusmääräysmenettelyä varten (tarkistettu 11/2006)*

Huumausaineen käyttöririkoksesta voidaan tuomita se, joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta.

Vähäiset määrät ja päiväsakkojen lukumäärät huumausaineluokittain ja -aineittain ovat (VKS:2006:1, Dnro 34/31/06, liite 2):

Luokka	Huumausaine	Vähäinen määrä	Päiväsakkojen lukumäärä
1.	Hasis	< 10 g	
	Marihuana	< 15 g	
	Khat	< 1 kg	
	<i>Lievä ryhmä lääkkeistä</i>	<i>< 60 kpl</i>	
			<i>-normaali: 10 ps -liukuma: 5-15 ps -jatkuva käyttö: 15-20 ps</i>
2.	Amfetamiini	< 3 g	
	Amfetamiinin johdannaiset (mm. ekstaasi)	< 10 kpl	
	<i>Gamma</i>	<i>< 150 ml</i>	
	LSD	< 10 kpl	
	<i>Keskimmäinen ryhmä lääkkeitä</i>	<i>< 5 kpl</i>	
			<i>-normaali: 15 ps -liukuma: 10-20 ps -jatkuva käyttö: 20-25 ps</i>
3.	Heroiini	< 1 g	
	Kokaiini	< 1,5 g	
	<i>Ankara ryhmä lääkkeitä</i>	<i>< 3 kpl</i>	
			<i>-normaali: 20 ps -liukuma: 10-25 ps -jatkuva käyttö: 20-30 ps</i>

Jos kysymys on jatkuvasta ja pitkäaikaisesta huumausaineen käytöstä, jo käytetyn huumausaineen määrä voi nousta huomattavasti suuremmaksi kuin taulukkoon kirjattut määrät. Kysymys on tästä huolimatta huumausaineen käyttöririkoksesta ja päiväsakkojen lukumäärä määräytyy jatkuvan käytön liukuman mukaisesti. Nimikettä voidaan soveltaa huumausainelajista riippumatta.

Arvioitaessa sitä, voiko kysymys olla omaan käyttöön tarkoitettu määrästä huumausainetta, tulee ottaa huomioon teon olosuhteet. Esimerkiksi ravintolassa, festivaaleilla ja muissa julkisissa tilaisuuksissa useiden käyttöannosten hallussapito antaa aiheen epäillä muutakin kuin omaa käyttöä.

Seuraamusjärjestelmän ennakoitavuuden ja yhdenvertaisuusnäkökohtien kannalta on tärkeää, että huumausaineen käyttörikoksiin liittyvät poliisin ja syyttäjien toimet ovat mahdollisimman yhdenmukaiset. Tarkoituksena on, että monia vaihtoehtoja sisältävä puuttumisjärjestelmä toimii selkeän porrastetulla ja johdonmukaisella tavalla. Teon vähäisyyden asteesta riippuen kysymykseen tulevat:

- 1) poliisin toimenpiteistä luopuminen ja huomautus (esitutkintalaki 4.1 § ja 43 §)
- 2) esitutinnan rajoittaminen (esitutkintalaki 4.3 § tai 4.4 §)
- 3) seuraamusluonteinen syyttämättäjättäminen / syyttäjän antama huomautus
- 4) rangaistusvaatimuksen antaminen tai
- 5) syytteen nostaminen.

Huomautus

Huumausaineen käyttörikoksen suhde rattijuopumukseen, ks. kohta 2.1.3 jäljempänä. (Muutos 18.12.2006)

Huumausainerikos (rikoslaki 50 luku 1 §)

Teon tarkenteet

- Huumausaineen valmistus
 - Lähinnä tehdasmaista valmistusta, mutta myös huumausaineen erottamista sideaineesta, ts. tabletti liuotetaan ja liuos käytetään.
- Huumausaineen viljely
 - Huumekasvin (hamppu, unikko) kasvattamista siinä tarkoituksessa, että siitä saadaan huumausainetta.
 - Hampun leikkaaminen tai kuivaaminen, unikon kotien viiltäminen ja maitiaisnesteen kerääminen.

Huomautus:

Huumekasvien kasvattaminen koristekasvina ei ole kielletty.

- Huumausaineen maahantuonti
- Huumausaineen maastavienti
- Huumausaineen kuljettaminen tai kuljetuttaminen
- Huumausaineen myynti, välitys, luovutus tai muu levitys
- Huumausaineen hallussapito
 - Ostamalla tai muulla tavalla haltuun saatu huumausainetta
- Huumausaineen hankkimisen yritys
 - Ilmaistu aikomus, mutta teko ei ole täyttynyt
 - Täyttyy tavallisimmin reseptijutuissa, kun apteekissa esitetään väärennetty resepti.

Huomautus:

tässä tapauksessa kirjataan myös väärennys.

Törkeä huumausainerikos (rikoslaki 50 luku 2 §)

Teon tarkenteet kuten huumausainerikoksessa.

Rikos on törkeä, kun mm.:

- kyseessä on erittäin vaaralliseksi luokiteltu huumausaine (esim. amfetamiini, heroini, ekstaasi, LSD tai kokaiini)
- huumausaineen määrä on suuri
- tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä
- rikoksentehtäjä toimii sellaisen rikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen ryhmän jäsenenä
- aiheutetaan usealle ihmiselle vakavaa hengen tai terveyden vaaraa; tai
- levitetään huumausainetta alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla

ja huumausainerikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Oikeuskäytännön mukaan suuren määrän alaraja on yhdellä kerralla tai lyhyehköllä aikavälillä hallussa pidettynä:

- hasis 1000 g
- amfetamiini 100 g
- heroini 15 g
- Subutex (buprenorfiini) 100 kpl / 8 mg
- kokaiini 30 g
- LSD 300 kpl (imeytetty yksikkö)
- ekstaasi 300 kpl

Mainitut alarajat voivat olla pienempiäkin, jos teon tekee törkeäksi jokin muu olosuhde, esimerkiksi vankilassa tapahtunut vankeusrangaistusta suorittavan henkilön huumausaineen hallussapito.

Huumausainerikoksen valmistelu (rikoslaki 50 luku 3 §)

Huumausainerikoksen valmistelun yritys (rikoslaki 50 luku 3 § 2 mom.)

- huumerekvisiitan valmistus
- huumerekvisiitan maahantuonti
- huumerekvisiitan hankkiminen
- huumerekvisiitan vastaanottaminen

Huumausainerikoksen tekemiseen soveltuvan välineen, tarvikkeen tai aineen valmistaminen, maahantuonti, hankkiminen tai vastaanottaminen.

Huumausainerikoksen edistäminen (rikoslaki 50 luku 4 § 1 mom.)

Huumausainerikoksen edistämisen yritys (rikoslaki 50 luku 4 § 2 mom.)

- huumausaineen valmistus
- huumausaineen kuljettaminen

- huumausaineen luovuttaminen
- huumausaineen välittäminen
- huumerikoksen rahoittaminen

Tekoon syyllistyy se, joka tarkoituksen tietäen valmistaa, kuljettaa, luovuttaa tai välittää välineitä, tarvikkeita tai aineita huumausaineen laitonta valmistusta, viljelyä, maahantuontia tai maastavientiä varten; taikka lainaa varoja tai muutoin rahoittaa tietäen toiminnan tarkoituksen olevan huumausainerikos tai sen valmistelu.

Huumausainerikoksen edistäminen on toissijainen rikosnimike tilanteessa, jossa teko ei tule rangaistavaksi osallisuutena huumausainerikokseen tai törkeään huumausainerikokseen.

Törkeä huumausainerikoksen edistäminen (rikoslaki 50 luku 4a § 1 mom.)

Törkeän huumausainerikoksen edistämisen yritys (rikoslaki 50 luku 4a § 2 mom.)

- huumausaineen valmistus
- huumausaineen kuljettaminen
- huumausaineen luovuttaminen
- huumausaineen välittäminen
- huumerikoksen rahoittaminen

2.1.3. Muita rikos- tai tapahtumanimikkeitä

Muita huumerikostutkintaan tyypillisesti liittyviä rikoksia tai tapahtumia:

Rikoslain 23 luvun liikennerikokset

- Mm. rattijuopumus (jnro 1588) ja törkeä rattijuopumus (jnro 1589).

Jos henkilön epäillään kuljettaneen ajoneuvoa huumausaineen vaikutuksen alaisena, kirjataan PATJA-järjestelmään sekä rattijuopumus että huumausaineen käyttörikos. Esitutkinnassa huumausaineen käyttörikos ja rattijuopumus tutkitaan rikostunnusmerkistöjensä mukaisesti.

Viime kädessä syyttäjän harkintaan jää se, lähtekö hän ajamaan syytettä sekä huumausaineen käyttörikoksesta että rattijuopumuksesta vai pelkästään rattijuopumuksesta.

(Menettely huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa, SM-2006-03634/Ri-2, 18.12.2006, kohta 10.)

Rikoslain 28 luvun varkaus- ja kavallusrikokset sekä luvattomat käytöt

- Apteekkiin, sairaalaan yms. kohdistunut murto, jonka kohteena on huumausaineet
- Leimasinvarkaudet

- Reseptilomakkeiden anastus lääkärin vastaanotolta
- Moottorikulkuneuvon käyttövarkaus /törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus

Rikoslain 33 luvun väärennysrikokset

- Leimasimien, leimasintyynyjen, lomakkeiden yms. hallussapito
- Huumausaineeksi luokiteltujen lääkkeiden hankkiminen tai hankkimisen yritys väärennetyllä tai toiselle määrättyllä reseptillä taikka ns. puhelinreseptillä lääkärinä esiintyen

Rikoslain 36 luvun petos- ja muut epärehellisyysrikokset

- Kela-kortin ja/tai sosiaaliviraston maksusitoumuksen esittäminen yritettäessä saada väärennetyllä reseptillä lääkkeitä apteekista.

Rikoslain 16 luvun 5§, väärän henkilötiedon antaminen

- Esiintyminen esim. virkalääkärille väärällä nimellä.

Rikoslain 44 luvun terveyttä ja turvallisuutta vaarantavat rikokset

- Lääkerikos ja dopingrikokset

Huumausaineen käyttäjän hoitoonohjaus (S-nimike, jnro 1934)

Huumausaineen käyttörikoksesta voidaan jättää syyte nostamatta ja rangaistus tuomitsematta, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon (rikoslaki 50 luku 7 §). Poliisi antaa huumausaineen käyttäjälle aina hoitoonohjausta, tukee tätä hoitoon hakeutumisessa sekä osoittaa mistä hoitoapua on paikkakunnalla saatavissa.

Suoritetusta hoitoonohjauksesta kirjataan tiedot PATJA-järjestelmään laatimalla erillinen S-ilmoitus nimikkeellä ”Huumausaineen käyttäjän hoitoonohjaus”. Näin voidaan seurata henkilön hoitoonohjaustilannetta: onko henkilölle vielä annettu hoitoonohjausta, onko hän hakeutunut hoitoon tai onko hän jo hoitosuhteessa. Tiedoilla on merkitystä päätettäessä huumausaineen käyttörikokseen liittyvästä seuraamuksesta sekä muista tarpeellisista hoitoonohjaus- ja jatkotoimenpiteistä.

(Menettely huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa, SM-2006-03634/Ri-2, 18.12.2006)

2.2. LUONNOLLINEN HENKILÖ (LH)/OIKEUSHENKILÖ (OH)

Suojeltavien henkilöiden tiedot kirjataan tutkintamuistioon, samoin kuin varmistamattomat, etenkin rikoksesta epäiltyä koskevat henkilötiedot.

Asianomistaja (AO)

- Huumemurroissa: apteekki, sairaala, lääkäriasema tai vastaava taikka yksityinen henkilö.
- Reseptijutuissa: lääkäri, apteekki, mahdollinen lääkemääräyksen saaja, KELA.

Ilmoittaja / todistaja (IL/TOD)

- Todistajansuojelu ja salassa pidettävät yhteystiedot; ks. ohje Tietojen kirjaaminen Poliisiasiaintietojärjestelmään, luonnollinen henkilö.
- Työtehtävissä olleita poliisi-, tulli- tai rajamiehiä taikka vartiijoita ei merkitä LH-osioon.

Rikoksesta epäilty (RE)

- Kirjataan mahdollisimman tarkat henkilötiedot, myös tieto tilapäisestä osoitteesta.

Muu (MU)

- Juttuun liittyvät luonnolliset henkilöt, joiden osalta asia ei johda syyteharkintaan mutta jotka ovat olleet kiinniotettuina tai joiden luona on suoritettu etsintä.
- Luonnollinen henkilö, joka edustaa asianomistajana olevaa oikeushenkilöä (OH) (henkilöt kytketään toisiinsa Edustaja/ edustettava-näytöllä).

2.3. LUOKITTELUT (LU)

2.3.1. Jutun luokittelu

Huumejuttuluokittelun tavoitteena on tukea päivittäistä huumerikostorjuntaa, toimia huumerikostorjunnan strategisen ja operatiivisen suunnittelun apuvälineenä ja tuottaa tietoa huumerikostorjunnan vaikuttavuudesta, mm. Polstat-järjestelmän avulla.

Huumejutulla tarkoitetaan rikoslain 50 luvun rikosten lisäksi mm.

- reseptiväärennöksiä (petos, väärennys) huumausaineeksi luokiteltavien lääkeaineiden saamiseksi
- huumausaineeksi luokiteltavien lääkeaineiden anastamista apteekista (varkaus)
- kulkuneuvon kuljettamista huumausaineen vaikutuksen alaisena (rattijuopumus) huumausainerikoksen tutkinnan yhteydessä paljastunutta kätkemisrikosta
- omaisuusrikoksen tekemistä huumeiden käytön rahoittamiseksi

Kyseessä voi olla siis mikä tahansa rikos silloin, kun se liittyy huumausaineisiin.

Juttuluokittelun ja sen lisämerkintöjen tekeminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa on erityisen tärkeää rikosten sarjoittamisen ja analyysitoiminnan kannalta. Myöhemmin luokittelutiedot on täydennettävä saatujen lisätietojen mukaisiksi.

2.3.1.1. Alaluokittelut

Huumejuttuluokitteluun on tehtävä vähintään yksi seuraavista lisämerkinnöistä (alaluokitteluista):

1. Paljastettu huumekaupan katuvalvonnassa

Huumekaupan katuvalvonnalla tarkoitetaan päätoimisesti ja projektilla toteutettua huumerikostorjuntaa, jossa poliisi kohdistaa suunniteltua ja johdettua toimintaa alueille, joissa huumausaineiden myynti- ja levitystoimintaa tapahtuu julkisesti.

Valvonnan kohdistaminen perustuu rikostiedustelutietoon ja analyysiin. Niiden avulla toteutettava valvonta kohdistuu ensisijaisesti huumausaineiden myynnin, muun levityksen ja myyntipaikkojen paljastamiseen.

Valvonnan tavoitteena on lisätä huumausaineita myyvien ja muiden levittäjien kiinnijäämisriskiä ja estää uusien käyttäjien rekrytoiminen.

2. Oheisrikos

Oheisrikoksella tarkoitetaan huumausainerikoksen esitutkinnan yhteydessä paljastunutta muuta rikosta, jolla on liittymä tutkittavana olevaan huumausainerikokseen. Oheisrikoksella tarkoitetaan lisäksi muun rikoksen esitutkinnan yhteydessä paljastunutta huumausainerikosta.

Kyseessä voi olla esim.:

- huumausainerikoksen esitutkinnan yhteydessä paljastettu ampuma-aserikos
- ajoneuvon anastuksen yhteydessä paljastettu huumausainerikos
- rattijuopumus, johon liittyy huumausaineen käyttäminen
- liikenneonnettomuus, jossa osapuoli on käyttänyt huumausainetta
- huumerikosprosessissa paljastunut RL 15:9 §:n mukainen oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen
- heroiinimyrkytys kuolemansyyn selvittämisen yhteydessä; jos välitön kuolemansyy on esim. heroiinimyrkytys, tulee siitä kirjata lisäksi rikoslain 50-luvun mukainen huumausainerikos.

3. Ei seurattavaa alaluokittelua

Lisämerkintää tulee käyttää vain silloin, kun kumpikaan varsinaisesta alaluokittelusta ei tule kysymykseen.

2.3.1.2. *Taloudelliset rikosseuraamukset*

Juttuluokitteluosiossa kirjataan jutun taloudelliset rikosseuraamukset Summat-valinnalla:

1. **”Jutun rikoksilla aiheutettujen vahinkojen/rikoshyödyn kokonaismäärä asianomistajan ilmoituksen tai muun selvityksen mukaan”**

Tähän merkitään huumejutuissa rikoksen tuottama hyöty eli epäillyn tai epäiltyjen esim. huumekaupasta saama rikoshyöty suoritettuna esitutkinnan pohjalta. Mikäli esitutkinnassa on selvitetty levitetyn huumeaineen määrä eikä esitutkinnassa ole saatu selvyyttä levitetyn huumeaineen myyntihinnoista, voidaan rikoksen tuottaman hyödyn selvittämiseksi käyttää keskihintataulukkoa.

Huumejutuissa ei tähän kenttään merkitä aiheutettuja vahinkoja. Järjestelmässä tullaan myöhemmin erottamaan vahingot ja rikoksen tuottama hyöty omiksi kentikseen.

2. **”Jutun vakuustakavarikkojen ja hukkaamiskieltojen bruttomäärä”**

Kenttään kirjataan tuomioistuimen määräämien vakuustakavarikkojen ja hukkaamiskieltojen bruttomäärät sekä sellaisten väliaikaisten vakuustakavarikkojen ja hukkaamiskieltojen bruttomäärät, jotka eivät ole menneet tuomioistuimen käsittelyyn.

3. **”Haltuun saadun omaisuuden nettomäärä, ulosottomiehen tai muu luotettava arvio”**

Kenttään kirjataan juttuun liittyvän, takavarikko- tai turvaamistoimipäätöksellä haltuun saadun omaisuuden nettomäärä. Takavarikoidun huumeaineen katukauppa-arvoa ei tähän merkitä.

4. **”Jutun tutkinnan yhteydessä löydetyn ja ulosottomiehelle osoitetun omaisuuden nettomäärä”**

Kenttään merkitään sellaisen omaisuuden nettomäärä, joka ei liity tutkittavana olevaan juttuun (esim. ulosottovelallinen).

Tarvittaessa luokitellaan erikseen huumejutun yhteydessä paljastettujen muiden rikosten yhteydessä saatu rikoshyöty. *Näissäkin tapauksissa juttu luokitellaan huumejutuksi.*

Mikäli kyseessä on rikoskokonaisuus (juttusarja), josta on laadittu useita rikosilmoituksia ja pääpöytäkirja, *tutkinnanjohtajan* on huolehdittava siitä, että määrät kirjataan vain kertaalleen.

Huumejuttuluokittelun lisäksi tehdään juttuun tilanteen mukaan esim. juttuluokitte-
lut:

- Järjestäytynyt rikollisuus
- Projektijuttu (esim. ns. maalitoiminta)

- Uhkaukset.

Lisäohjeita juttuluokittelusta on ohjeessa Tietojen kirjaaminen Poliisiasian tietojärjestelmään ja *PATJA:n käyttöliittymän* ohjevalikossa.

2.3.2. Tekotavan ja tekopaikan luokittelu

Jutussa luokitellaan tekotapa ja tekopaikka, mikäli luokittelulla voi olla merkitystä analyysitoiminnan kannalta.

Jos huumausainerikos on tapahtunut rangaistuslaitoksessa, tekopaikkaluokittelussa valitaan Muu kiinteistö/ Vankeinhoidon suljettu laitos tai Vankeinhoidon avolaitos (LU-luokitteluosio tai ilmoituksen paikkatiedot).

2.4. HUUME (HU)

Huume-osioon kirjataan *määrät virallisin mittayksiköin* vain

- tutkinnassa selvitetystä huumaus- ja dopingaineista, joita ei ole saatu Suomessa takavarikkoon
- ulkomailla takavarikoiduista, Suomessa tutkittavana olevaan asiaan liittyvistä aineista.

Tutkinnassa selvitetyt aineet kirjataan huumeosioon niillä tiedoilla, jotka on merkitty esitutkintapöytäkirjaan, mukaan lukien myös katukauppa-arvot. Kirjaukset tehdään vain kertaalleen, esim. saman aine-erän osalta ei kirjata sekä ostoa että myyntiä.

2.5. ESINE (ES)

Esinenäytöllä kirjataan rikoksella vietyä omaisuutta.

Huumausaineita, huumerekvisiittaa ja dopingaineita kirjataan tähän osioon vain anastustapauksissa (esim. apteekkimurto).

2.6. AJONEUVO (AJ)

Ajoneuvo merkitään rikosvälineenä käytetyksi, kun:

- sillä on kuljetettu huumausaineita
- sillä on siirretty huumerekvisiittaa paikasta toiseen
- sen kuljettaja on syylistynyt rattijuopumusrikokseen, tai
- sillä on jokin rooli esim. huumausainerikoksen valmistelussa

Ajoneuvon rooli voi olla tutkittavassa asiassa myös tutkinnan kohde, rikoksen kohde tai osallinen liikennevahingossa.

Huumausainerikoksesta epäillyn käytössä olleen ja tutkittavaan asiaan liittyvän ajoneuvon kytkeminen ilmoitukseen auttaa sarjoittamisessa ja epäillyn historian selvittämisessä.

3. MUUT ILMOITUKSEEN LIITTYVÄT TIEDOT

3.1. TURVALLISUUSTIEDOT

Poliisin tai muun virkamiehen työturvallisuuteen ja kohdehenkilön itsensä turvallisuuteen vaikuttavat tiedot kirjataan ilmoituksessa valinnalla Kuulutukset/turvallisuustiedot. Kirjatut tiedot näkyvät valtakunnallisesti PATJA-kyselyissä.

Kirjattavan sairaustiedon tulee olla luotettavasti todennettu (esim. tuntolevy, ranneke, KELA-kortti). Muun kirjattavan tiedon tulee perustua todettuun pysyvään tai pitkäkestoiseen ominaisuuteen tai olosuhteeseen. Esim. huume-tietoa ei merkitä saattunaiskäyttäjän kyseessä ollen.

Muuttuneet mutta vielä ajankohtaiset tiedot on päivitettävä heti muutosta koskevan tiedon tultua. Vanhentuneiksi tai aiheettomiksi havaitut tiedot on poistettava välittömästi, kun havainto niiden paikkansapitämättömyydestä on tehty.

Huomautus

Kiinniotto-/ säilöönottolomakkeella (KIP) kirjataan turvallisuustietoja vastaavia säilytysturvallisuustietoja. Nämä tiedot koskevat säilytysajan mukaista tilannetta eivätkä näy valtakunnallisissa PATJA-kyselyissä.

4. PAKKOKEINOT

4.1. PATJAAN KIRJATTAVAT PAKKOKEINOT (PA)

Pakkokeinojen kirjaaminen huolellisesti ja perusteellisesti on tärkeitä sekä tutkijan että tutkinnan kohteena olevan oikeusturvan kannalta. Viime kädessä tutkinnanjohtaja vastaa siitä, että pakkokeinokirjaukset tehdään viipymättä ja että lomakkeelle on merkitty oikeat ja riittävän tarkat tiedot.

Pakkokeinoja koskevat sisäasiainministeriön määräykset ja ohjeet ovat *poliisin operatiivisessa intranetjärjestelmässä (SEITTI) ja toistaiseksi myös Polilex-ohjeistojärjestelmässä*. PATJA:n pakkokeinojen tekniset kirjausohjeet ovat graafisen PATJA-syöttöliittymän yhteydessä, sisältäen linkkejä sisäasiainministeriön määräyksiin ja ohjeisiin.

Seuraavassa käsitellään lyhyesti vain takavarikkoa sekä hukkaamiskieltoa ja vakuustakavarikkoa. PATJA:n pakkokeinolomakkeen lyhenne on sulkeissa.

4.1.1. Takavarikko

Takavarikko (pakkokeinolaki 4 Luku)

Takavarikko kirjataan tilanteen mukaan TVP-, HTY-, HKY- tai KEY-lomakkeella.

Takavarikoidusta huumausaineesta on aina laadittava pöytäkirja ja omaisuusluettelo myös huumausaineen käyttörikostapauksissa.

Takavarikon omaisuusluettelossa käytetään seuraavia omaisuusluokkia, kun kysymys on huumausaineista, niiden valmistusaineista, dopingaineista tai sellaisiksi epäilyistä taikka huumausaineiden käyttö- tai punnitsemisvälineistä:

luokka 37, huumaava lääke
luokka 94, dopingaine
luokka 96, huumausaineet
luokka 97, huumerekvisiitta

Lajikenttään kirjataan ensisijaisesti lajikoodistosta löytyvä aineen nimi. Ellei ainetta ole varmuudella todettu huumausaineeksi tai dopingaineeksi, se kirjataan vastaavaan edellä mainittuun omaisuusluokkaan ja lajikenttään valitaan 'epäilty huumausaine', 'epäilty huumaava lääke' tai 'epäilty dopingaine'. Merkkikenttään kirjataan epäilty huumaus- tai dopingaineen nimi taikka todettu tai epäilty lääke- tai dopingvalmisteen nimi ja pitoisuus.

Aineen määrä kirjataan virallisena mittayksikkönä takavarikko- tai haltuunottohetken mukaisena määräl ja yksikkö1- kenttiin, mahdollinen päällyys tai kääre mukaan luettuna.

Todellinen määrä merkitään omaisuusluetteloon määrä2- ja yksikkö2-kenttiin ja lajitieto omaisuusluettelon selostuskenttään, kun koostumus on selvitetty keskusrikospoliisin Rikosteknisessä laboratoriossa tai Tullilaboratoriossa taikka muun tutkimuksen avulla. Alkuperäisiä takavarikon yhteydessä kirjattuja omaisuusluokka-, laji- ja määrätietoja ei lähdetä korjaamaan.

Omaisuusluettelon selostuskenttään tai omaisuusluettelon tavaroille yhteiseen lisätietokenttään kirjataan, missä ja millaisissa olosuhteissa (esim. pakkaustapa) huumausaine on ollut löytöhetkellä. Nämä tiedot kirjataan myös takavarikoidulle ns. huumerahalle, johon tulee kuitenkin pääsääntöisesti soveltaa suoraan vakuustakavarikkoa PKL 3 luvun tai RL 10 luvun mukaisesti. Vakuustakavarikkokirjaukset tehdään joko PATJA:n VAP- tai TUO-lomakkeella (väliaikainen turvaamistoimi tai vaatimus turvaamistoimesta).

Takavarikon valokuvaaminen ja sormenjälkitutkimukset tulee tehdä vakavampien ja ainakin törkeiden huumausainerikosten yhteydessä, samoin kuin dopingrikosten tutkinnassa.

Dopingrikosten tutkinta alkaa usein takavarikosta, jolloin oikean tyyppinen eteneminen esitutkinnassa on sen onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Mikäli dopingaineita on isoja määriä, jokainen erä tulisi takavarikoida erikseen sekä selvittää lisäksi, mitkä ovat valtioneuvoston asetuksen 705/2002 tarkoittamia dopingaineita ja mitkä muita lääkaineita.

Huomattakoon myös, että pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä ei ole oikeutta hävittää takavarikossa olevia dopingaineita huumausainelain 10 §:n perusteella ennen tuomioistuimen lainvoimaista päätöstä, toisin kuin huumausaineiden kohdalla.

4.1.2. Turvaamistoimet

Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko (pakkokeinolaki 3 luku)

Pakkokeinot kirjataan PATJA:n lomakkeille Vaatimus turvaamistoimesta (TUO) ja Määräys väliaikaistoimenpiteestä (VAP).

Ns. huumerahan vakuustakavarikot tulee pääsääntöisesti kirjata suoraan VAP- tai TUO-lomakkeille.

4.2. TELEKUUNTELU, TELEVALVONTA JA TEKNINEN TARKKAILU

Pakkokeinolain tai poliisilain perusteella tehtävät ns. salaiset pakkokeinot kirjataan keskusrikospoliisin ylläpitämään SALPA-järjestelmään.

Järjestelmän pääsivulta on linkit kyseisiin määräyksiin ja kirjaamisohjeisiin.

Ennen pakkokeinolain mukaisten salaisten pakkokeinojen käyttöä on PATJA:an kirjattava rikosilmoitus riittävällä tarkkuudella seurannan ja laillisuusvalvonnan mahdollistamiseksi.

Tapauksesta, jossa käytetään poliisilain mukaista televalvontaa, tulee laatia sekalais- tai rikosilmoitus asian laadusta riippuen.

Poliisijohtaja Jorma Toivanen

Poliisitarkastaja Arto Hankilanoja

JAKELU

Poliisin lääninjohdot
Kihlakuntien poliisilaitokset
Valtakunnalliset yksiköt
Poliisioppilaitokset
Poliisin tekniikkakeskus
Poliisin tietohallintokeskus
Poliisiosaston yksiköt

TIEDOKSI

POLILEX
SEITTI
Internet-sivut
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Tullihallitus
Rajavartiolaitos